

POSTANOWIENIE

Dnia 13 sierpnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 13 sierpnia 2019 r.,

sprawy **M. W.**

w kwestii wznowienia z urzędu postępowania

zakończonych wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 grudnia 1997 r., sygn.

II AKa (...), zmieniającego wyrok Sądu Wojewódzkiego w K. z dnia 27 czerwca

1997 r., sygn. III K (...) oraz Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 31 października

2001 r., sygn. II AKa (...), zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 26

czerwca 2001 r., sygn. III K (...),

na podstawie art. 544 § 3 k.p.k.

postanawia

1. stwierdzić, że brak jest podstaw do wznowienia z urzędu postępowań karnych prawomocnie zakończonych wobec M. W. wyrokami Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 grudnia 1997 r., sygn. II AKa (...) i Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 31 października 2001 r., sygn. II AKa (...);

2. obciążyć Skarb Państwa wydatkami postępowania w kwestii wznowienia.

UZASADNIENIE

Skazany M. W. pismem z dnia 20 listopada 2018 r., zatytułowanym „Wniosek” (pierwotnie pismo to zostało zarejestrowane w Sądzie Najwyższym pod

sygn. IV KO (...)) wystąpił o uchylenie wyroków Sądu Wojewódzkiego w K. z dnia 27 czerwca 1997 r., sygn. III K (...) i Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 grudnia 1997 r., sygn. II AKa (...) oraz wyroków Sądu Okręgowego w K. z dnia 26 czerwca 2001 r., sygn. t III K (...) i Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 31 października 2001 r., sygn. II AKa (...) i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania. Uzasadniając swoje stanowisko podniósł, że w sprawie zapadły dwa wyroki skazujące, co jest prawnie niedopuszczalne. M. W. wniósł o uchylenie wymienionych wyroków z urzędu i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Tytułem wstępu podnieść należy, że pismo M. W. z dnia 20 listopada 2018 r. pierwotnie zostało potraktowane jako wniosek o wznowienie postępowania i zarejestrowane pod sygnaturą IV KO 118/18. Jednocześnie jednak zostało potraktowane jako zasygnalizowanie Sądowi Najwyższemu wystąpienia uchybienia należącego do katalogu bezwzględnych przyczyn odwoławczych i uruchomiło przeprowadzanie z urzędu czynności zmierzających do ustalenia, czy zaistniały przesłanki, o których mowa w art. 542 § 3 k.p.k. Wznowienie postępowania z powodu uchybień z art. 439 § 1 k.p.k. nastąpić może tylko z urzędu, stąd też strona nie dysponuje możliwością wniesienia z tego powodu własnego wniosku o wznowienie postępowania (por. uchwała Sądu Najwyższego z 24 maja 2005 r., I KZP 5/05, OSNKW 2005, z. 5, poz. 48). Może ona natomiast, na podstawie art. 9 § 2 k.p.k., jedynie zasygnalizować Sądowi istnienie tego rodzaju uchybienia. W tych to kategoriach procesowych należy postrzegać treść przywołanego na wstępie pisma skazanego.

Analiza akt sprawy zarówno Sądu Okręgowego w K. jak i Sądu Apelacyjnego w (...) pozwala stwierdzić, że okoliczność opisywana w piśmie skazanego nie mieści się w katalogu przyczyn wznowienia postępowania z urzędu, a ponadto w sprawie nie występuje żadna inna bezwzględna przyczyna odwoławcza wymieniona w art. 439 § 1 k.p.k.

Ustosunkowując się więc do zasygnalizowanych przez skazanego kwestii, należy zauważyć, że aktem oskarżenia z dnia 28 czerwca 1996 r. (data wpływu do Sądu Wojewódzkiego w K. 1 lipca 1996 r.) m.in. M. W. zarzucono popełnienie czynów:

- z art. 201 d.k.k. i art. 205 § 2¹ d.k.k. i art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. – o ewidencji ludności i dowodach osobistych i art. 265 § 1 d.k.k. w zw. z art. 10 § 2 d.k.k. w zw. z art. 58 d.k.k. i w zw. z art. 60 § 1 d.k.k. (pkt I aktu oskarżenia, czyny zostały zakwalifikowane na podstawie przepisów kodeksu karnego z 1969 r. – dalej. d.k.k., jako popełnione w „warunkach przestępstwa ciągłego”),

- z art. 268 d.k.k. i art. 265 § 1 d.k.k. i art. 54 ust.1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych, w zw. z art. 10 § 2 d.k.k. i w zw. z art. 58 d.k.k. (pkt II aktu oskarżenia),

- z art. 265 § 1 d.k.k. (pkt III aktu oskarżenia).

Wyrokiem z dnia 27 czerwca 1997 r., sygn. III K (...), Sąd Wojewódzki w K. uznał M. W. za winnego popełnienia trzech czynów:

- tego, że w okresie od 1 września 1995 r. do 4 października 1995 r. w K., działając przestępstwem ciągłym, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wspólnie z J. D. i częściowo przy pomocy Z. J., doprowadził szereg osób do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub ich pracodawców mieniem, w tym również społecznym, za pomocą wprowadzenia w błąd co do tożsamości, istnienia firm „P.” i „B” oraz możliwości i zamiaru zapłaty w późniejszym terminie za pobrane towary lub uiszczenia należności czynszowych, posługując się podrobionymi dokumentami na nazwisko P. W., a w rzeczywistości nie miał zamiaru zapłacić za pobrane towary, ani uregulować należności czynszowych i wyłudził je (w wyroku następuje tutaj odesłanie do wskazanego w zarzutach wyliczenia poszczególnych wyłudzonych kwot lub towarów), tj. czynu z art. z art. 201 d.k.k. i z art. 205 § 2¹ d.k.k. oraz z art. 265 § 1 d.k.k. przy zastosowaniu art. 10 § 2 d.k.k. w związku z art. 58 d.k.k. i z art. 60 § 1 d.k.k., za który wymierzył mu karę 3 lat pozbawienia wolności oraz karę 8.000 złotych grzywny, z zamianą w razie nieuiszczenia jej w terminie na zastępczą karę pozbawienia wolności 2 miesięcy i 20 dni, przyjmując jeden dzień pozbawienia wolności za równoważny grzywnie w kwocie 100 złotych (pkt 1 wyroku),

- tego, że w okresie od nieustalonego dnia w 1995 r. do dnia 5 października 1995 r. w K., ukrywał dokument, którym nie miał prawa wyłącznie rozporządzać, tj. dowód osobisty na nazwisko J. S. i podrabiał inne dokumenty, w szczególności

prawo jazdy na nazwisko P. R., dowód osobisty na nazwisko J. B., legitymację ubezpieczeniową na nazwisko M. K., w ten sposób, że dokumenty zaopatrzone zostały w zdjęcia oskarżonego, tj. czynu z art. 268 d.k.k. i z art. 265 § 1 d.k.k. w zw. z art. 10 § 2 d.k.k. i w zw. z art. 58 d.k.k., za który wymierzył mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności (pkt 2 wyroku),

- tego, że w nieustalonym dniu w październiku lub listopadzie 1995 r. w K. w celu użycia za autentyczny podrobił dwa rachunki uproszczone i jedną fakturę VAT – opatrzone pieczęciami nieistniejących firm w ten sposób, że podrobione przez J. D. i przekazane mu do Aresztu Śledczego dokumenty opatrzył własnym podpisem, po czym tak sfałszowanymi posłużył się przedstawiając je jako dowód w dniu 14 marca 1996 r. w toczącym się przeciwko niemu postępowaniu, tj. czynu z art. 265 § 1 d.k.k., za który wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności (pkt 3 wyroku).

Karę łączną wobec M. W. orzeczono w wymiarze 3 lat pozbawienia wolności (pkt 4 wyroku).

Wyrokiem z dnia 11 grudnia 1997 r., sygn. II AKa (...), Sąd Apelacyjny w (...) po rozpoznaniu apelacji obrońców oskarżonych, w tym M. W. oraz prokuratora (wniesionej również na niekorzyść M. W. w części dotyczącej czynu z punktu I – w całości; prokurator domagał się wymierzenia oskarżonemu za ten czyn kary 5 lat pozbawienia wolności – k. 1635 akt sprawy) zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- uchylił pkt 4 zaskarżonego wyroku co do orzeczonej oskarżonemu M. W. łącznej kary pozbawienia wolności (pkt Ia wyroku),

- uchylił pkt 1 wyroku Sądu Wojewódzkiego, traktujący o przestępstwie z pkt I aktu oskarżenia co do M. W. i sprawę w tym zakresie, odnośnie tego oskarżonego, przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w K. (pkt Ic wyroku),

- wymierzył oskarżonemu M. W. za przestępstwa z punktów 2 i 3 wyroku nową łączną karę pozbawienia wolności w wymiarze roku pozbawienia wolności, stosując zasadę pełnej absorpcji, podobnie jak miało to miejsce w zaskarżonym wyroku (pkt Id wyroku).

Po wydaniu wyroku przez Sąd II instancji sprawa została zarejestrowana w Sądzie Wojewódzkim w K. pod sygn. III K (...).

Postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w K. z dnia 21 lipca 1998 r. postępowanie w sprawie zawieszono (brak możliwości doprowadzenia na terminy w niniejszej sprawie z powodu niewyrażenia zgody przez Sąd Rejonowy w K.).

Postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z dnia 7 stycznia 2000 r. postępowanie w sprawie podjęto.

Po podjęciu postępowania sprawę zarejestrowano pod sygn. III K (...).

Wyrokiem z dnia 26 czerwca 2001 r., sygn. III K (...), Sąd Okręgowy w K., oskarżonego M. W. uznał winnym popełnienia czynu zarzucanego mu w punkcie I aktu oskarżenia, z tym że słowa „w warunkach przestępstwa ciągłego” zastąpił słowami „w warunkach ciągu przestępstw”, wyeliminował słowa „zagarniając w ten sam sposób również i mienie społeczne” oraz przyjął, iż: oskarżony działał do dnia 4 października 1995 r., wartość mienia zagarniętego stanowiło mienie znacznej wartości; wartość mienia opisanego w ppkt 12 wynosiła 1 245,60 zł, to jest występku z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. oraz art. 275 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i art. 91 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i na mocy art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 3 k.k. wymierzył oskarżonemu karę 3 lat pozbawienia wolności.

Powyższe orzeczenie zostało zaskarżone apelacją wywiedzioną przez obrońcę M. W..

Wyrokiem z dnia 31 października 2001 r., sygn. II AKa (...), Sąd Apelacyjny w (...) po rozpoznaniu apelacji obrońcy, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że orzekając w zakresie pkt I oskarżonego M. W. uznał za winnego tego, że w okresie od 1 września 1995 r. do dnia 4 października 1995 r. w K. działając wspólnie z J. D., skazanym prawomocnie wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w K. z dnia 27 czerwca 1997 r., sygn. III K (...), szeregiem zachowań, podjętych w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził kilkanaście osób do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub ich pracodawców mieniem, za pomocą wprowadzenia w błąd co do własnej tożsamości, istnienia reprezentowanych przez siebie firm „P.” i „B.”, a także możliwości i zamiaru zapłaty w późniejszym terminie za pobrane towary lub uiszczenia należności czynszowych, posługując się przy tym podrobionymi dokumentami, związanymi z działalnością handlową oraz uprzednio

przywłaszczonym dowodem osobistym P. W., podrobionym poprzez zmienione w nim zdjęcie, podczas gdy w rzeczywistości nie miał możliwości i zamiaru zapłaty za pobrane towary, bądź uregulowania należności czynszowych i w ten sposób wyłudził w szczególności (tu następuje wymienienie wyłudzonych towarów oraz kwot), czym wyczerpał znamiona przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i 275 § 1 k.k. w związku z art. 12 k.k., art. 11 § 2 k.k. i w związku z art. 64 § 1 k.k. - i za to na mocy art. 294 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 3 lat pozbawienia wolności. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymano w mocy.

Odnosząc się do przywołanego w piśmie z dnia 20 listopada 2018 r. w sposób bardzo ogólny i nieprecyzyjny problemu, stwierdzić należy, że brak jest podstaw do uznania, że wydania orzeczeń doszło pomimo że „postępowanie karne, co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone”, co sugeruje M. W.. Interpretacja występującej sytuacji procesowej ukształtowanej prawomocnymi wyrokami jest błędna.

Res iudicata (rzecz osądzona) ziści się tylko na skutek wydania, już wcześniej, w innej sprawie, o ten sam czyn tej samej osoby, prawomocnego orzeczenia kończącego to postępowanie. Dla czynienia takich rozstrzygnięć wymagana jest zatem tożsamość podmiotowo-przedmiotowa obu czynów będących przedmiotem odrębnych postępowań. Dopiero zaistnienie tych wskazanych przez ustawę procesową w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. warunków skutkowałoby uznaniem zaistnienia bezwzględnej przesłanki (przeszkody) procesowej w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.

W układzie procesowym, jaki wystąpił w przedmiotowej sprawie, nie wystąpiła przesłanka z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w postaci powagi rzeczy osądzonej. Jak wynika z przytoczonej powyżej chronologii wydawanych wyroków i ich treści, przedmiotem postępowania w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Apelacyjny w (...) o sygn. II AKa (...), były początkowo trzy czyny przypisane nieprawomocnie wyrokiem Sądu Wojewódzkiego z dnia 27 czerwca 1997 r. (pkt I – III aktu oskarżenia, 1 – 3 wyroku Sądu I instancji). Następnie, wobec uchylenia ww. rozstrzygnięcia w zakresie czynu przypisanego M. W. w punkcie I wyroku Sądu Wojewódzkiego, przedmiotem ponownego postępowania był tylko jeden czyn, tj. właśnie czyn z pkt I aktu

oskarżenia. Po ponownym rozpoznaniu sprawy zachowania w nim opisane zostały przez Sąd Okręgowy w K. zakwalifikowane jako ciąg przestępstw, za który M. W. został nieprawomocnie skazany wyrokiem tego Sądu z dnia 26 czerwca 2001 r. Z kolei na skutek apelacji obrońcy skazanego, wyrok tego Sądu został następnie zmieniony (w zakresie opisu czynu i uznania go za czyn ciągły) wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 31 października 2001 r. To właśnie w tym wyroku Sąd Apelacyjny po raz pierwszy prawomocnie rozstrzygnął o odpowiedzialności karnej oskarżonego za czyn opisany w punkcie I aktu oskarżenia, po dokonaniu ostatecznie niewielkiej modyfikacji opisu tego czynu, która nie może być uznana za wyjście poza granice oskarżenia.

Prawdą jest, że prawomocnie zakończonymi orzeczeniami Sądów wymierzono M. W. kary: jednego roku pozbawienia wolności (kara łączną za czyny przypisane w pkt 2 i 3 wyroku Sądu Wojewódzkiego) oraz karę 3 lat pozbawienia wolności (czyn z pkt I aktu oskarżenia, przypisany w sprawie III K (...)). Opisywane powyższej postępowania pierwszo, jak i drugo-instancyjne finalnie doprowadziły do prawomocnego przypisania M. W. wszystkich zarzucanych mu aktem oskarżenia czynów. Dotyczył one postępowania zainicjowanego jedną skargą prokuratora, jednakże ich przedmiotem każdorazowo były poszczególne zarzucane M. W. czyny.

Z pisma M. W. zdaje się wynikać, że naruszenia prawa i podstawy wznowienia postępowania upatruje on w tym, że na skutek ponownego rozpoznania sprawy suma kar orzeczonych za czyny wskazane w akcie oskarżenia była wyższa niż kara łączna orzeczona w nieprawomocnym wyroku Sądu Wojewódzkiego. Wobec tego na marginesie głównych rozważań i w celu wyjaśnienia M. W. jego sytuacji prawnej należy zauważyć co następuje. Wyrok Sądu Wojewódzkiego w K. został zaskarżony na niekorzyść skazanego w części zawierającej rozstrzygnięcie o odpowiedzialności karnej za czyn przypisany w punkcie I tego wyroku. Prokurator skarżył to rozstrzygnięcie w całości, domagając się wymierzenia za ten czyn kary 5 lat pozbawienia wolności. Sąd Apelacyjny w (...) uchylił wyrok Sądu Wojewódzkiego w odniesieniu do czynu I, zaś w odniesieniu do czynów z punktu II i III utrzymał go w mocy, orzekając karę łączną z zastosowaniem pełnej absorpcji. Tym samym wymierzenie kary łącznej za czyny II i

III nie naruszało zakazu *reformationis in peius*. Po ponownym rozpoznaniu sprawy została za czyn z punktu I prawomocnie orzeczona kara 3 lat pozbawienia wolności, a więc kara tożsama z orzeczoną za ten czyn w pierwszym nieprawomocnym wyroku Sądu Wojewódzkiego. Podsumowując, chociaż skazany postrzega swoją sytuację procesową ukształtowaną prawomocnymi wyrokami jako mniej korzystną niż ta, która wynikała z pierwszego nieprawomocnego wyroku wydanego w sprawie (wyrok ten przewidywał karę łączną 3 lat pozbawienia wolności za wszystkie trzy czyny), to jednak nie naruszała ona reguł procesowych, w szczególności zakazu *reformationis in peius*. Podkreślić przy tym należy, że nawet gdyby doszło do naruszenia tego zakazu, to nie byłoby podstaw do wznowienia postępowania z urzędu, albowiem naruszenie tej zasady nie mieści się w katalogu przyczyn odwoławczych z art. 439 § 1 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy stwierdził brak podstaw określonych w art. 542 § 3 k.p.k. do wznowienia postępowania z urzędu, orzekając o wydatkach na podstawie art. 638 k.p.k.